

ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У КОНФЛІКТІ

Однією з актуальних проблем сучасного суспільства є зростання агресивних тенденцій в підлітковому середовищі. Підлітковий вік – важкий період статевого дозрівання і психологічного дорослішання. У самосвідомості відбуваються значні зміни: з'являється відчуття дорослості, відчуття себе дорослою людиною; воно стає центральним новоутворенням молодшого підліткового віку.

Самі конфлікти займають суттєве місце у нашому житті. Вони стають детермінантом людської активності. Вони здавна привертають увагу психологів. Традиціями цього вирішення є вивчення витоків цього явища, в психоаналітичних школах, які розроблюють й застосовують певний арсенал опису розпізнання та дослідження конфліктів.

На сьогоднішній день не має єдиного визначення поняття конфлікт. Конфлікт як зіткнення поглядів, інтересів, настанов особистості розуміли Е. Гідесон, А. Кайдалов, В. Козаков, В. Мерлін, К. Платонов, Е. Суйменський [1, с. 211–213].

Залежність індивідуальної поведінки у конфлікті від умов і особливостей сімейного виховання засвідчували А. Адлер, К. Хорни, Е. Фромм, К. Роджерс, Е. Еріксон, Е. Берн, В. Сатир, Ф. Райс, Н. Аккерман, О. М. Леонтьєв, Б. Г. Ананьєв, Б. Ф. Ломов, М. І. Лісіна, А. А. Бодальов, І.С. Кон, Е. Г. Ейдемиллер та ін. [2, с. 99-109].

Проблема конфлікту в психології бере свій початок ще з 30-х років цього століття, з праць видатного вченого, автора «теорії поля» – Курта Левіна. В той час не було чіткого поділу між соціологією і психологією конфлікту і конфлікт розглядався через механізми його утворення, протікання, вирішення або загасання.

У самому широкому розумінні – конфлікт визначається як зіткнення, протиборство мінімум двох взаємовиключних сил, тенденцій, радикальна форма протиріч, що загострилися.

Сам термін конфлікт, розглядається у психології з багатьох сторін:

1. З однієї, під кутом зору подолання перешкод, які заважають досягненню позитивних результатів спільної діяльності (Л. В. Сохань, Н. Сорджваландже та інші) [3, с. 89–100].

2. З другої – це вид спілкування, підґрунтям якого виступають різні протиріччя (К. Хорні, З. Фрейд, А. Адлер, І. Томан, О. Т. Асмолов, Е. Берн та інші) [3, с. 89–100].

3. З третьої - це емоційне переживання перепетій конфліктної боротьби (Д. Б. Ельконін) [4, с. 117–134].

Вони довели, що особливості дитячо-батьківських стосунків – емоційні відносини, адекватність прийняття дитини, система виховання та інше впливають на становлення особистості дитини, формують його Я-образ, який є регулятором самовідношення особистості. Однак, питання визначення впливу самовідношення на індивідуальну поведінку у конфліктній ситуації й досі залишається невизначеним.

Таким чином при взаємодії людей між собою, завжди є місце конфліктам. До вивчення конфліктів різні вчені підходили з багатьох сторін, виділивши певні критерії до їх визначення. Але більшу увагу при вивченні конфлікту приділяють його функціям. Найчастіше виділяють дві функції конфліктів – конструктивну та деструктивну. У теоретичному плані ці два поняття мають конкретні визначення та конкретні границі, але у практичному плані вони рідко відокремлюються, і у першу чергу це пов'язано з тим, що ступінь конструктивності й деструктивності конфлікту може змінюватися на різних стадіях його розвитку.

Не менш важливим для розуміння функцій конфлікту, є поняття індивідуальної поведінки в конфлікті. У науковій літературі існує багато концепцій, які пропонують різні форми та стратегії реагування на конфліктну ситуацію, найпопулярнішою з них є концепція індивідуальної поведінки у конфліктній ситуації Томаса – Кілмена, яка спрямована на виявлення 5 стратегій реагування в конфліктних ситуаціях, такі як: компроміс; уникнення; пристосування, співробітництво, суперництво. Хоча ці стратегії не можна точно охарактеризувати як конструктивні або деструктивні, виявлення однієї чи декількох з них як провідних допомагає з'ясувати модель поведінки особистості у конфлікті.

Список використаних джерел

1. Бальбуза О. М. Методи профілактики і вирішення конфліктів у роботі соціального педагога. *Наука, освіта, суспільство: реалії, виклики, перспективи*: зб. матеріалів конференції. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. Т. 1. С. 211–213.

2. Сорока А., Гмирь О. Психологічні особливості мотивації, стилів конфліктної поведінки та ціннісної сфери в підлітків та їх батьків. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. Вип. 16(61). С. 99–109. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.16\(61\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.16(61).09).

3. Литвинчук Н., Смолінчук Л., Дараган А. Вплив психологічних чинників на конфліктну поведінку у підлітків. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія*. К.: НАУ, 2022. Вип. 1(20). С. 87–100

4. Волянська О. В. Проблема агресивної поведінки підлітків: фактори та механізми соціалізації. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2017. № 3(30). С. 117–134.